

Oponentský posudek bakalářské práce Lucie Hozové
Informace o znakovém jazyce v zahraničních a českých úvodech do studia jazyka

Lucie Hozová si pro svou bakalářskou práci chvályhodně zvolila zajímavé, aktuální a vysoce užitečné téma: srovnání informací o znakovém jazyce ve vybraných úvodech do jazyka (celkem analyzuje devět publikací – čtyři české texty a pět anglických).

Způsob výběru publikací není v práci blíže zdůvodněn a bohužel ho nelze vyvodit ani z autorčiných stručných charakteristik jednotlivých příruček (popisy jsou příliš obecné, jako „Kniha pojednává o lingvistice“, s. 34, místy se uvádějí mylné skutečnosti, např. že příručka *Základy obecné jazykovědy* „o lingvistice a její historii nepojednává“ (s. 15); ve skutečnosti však tato publikace obsahuje mj. i kapitolu „Některé směry lingvistiky XIX. a XX. století“.

V případě výběru českých příruček je škoda (např. i vzhledem k minimálnímu množství informací, které čtyři analyzované publikace obsahují), že diplomantka do své analýzy nad rámec zadání nezahrnula i některé další „úvodové“ publikace; zvláště vhodná by byla např. *Sémiotika* od Černého a Holeše nebo *Lingvistická antropologie* od Pokorného – každá z nich o znakových jazycích pojednává v mnohem větším rozsahu než všechny čtyři analyzované úvody dohromady. Výsledný obraz reflexe českého prostředí by tak myslím byl mnohem plastičtější.

Naopak je třeba ocenit, že autorka se zabývala hned několika vydáními textů, a mohla tak sledovat jejich proměny v čase. Pokud jde o to, která vydání jednotlivých textů jsou v práci analyzována, je pochopitelné a akceptovatelné, že diplomantka svůj výběr řídila jejich dostupností, příliš však nerozumím tomu, proč nezohlednila (a v souhrnném výčtu jednotlivých vydání neuvádí), zda se jedná o vydání upravená, doplněná, nezměněná apod.

Zatímco řazení jednotlivých kapitol a podkapitol je přehledné a až na některé výjimky dobře zvládnuté (např. zvažila bych nevyčleňování desetiřádkového textu na s. 46 do samostatné 3. kapitoly, příp. přehození 3. a 4. kapitoly), ke způsobu sledu a prezentace informací o znakových jazycích bych měla připomínky zásadnější. Diplomantka se pokusila roztrždit poznatky do tematických bloků, ne vždy je ale soulad mezi názvy těchto bloků a informacemi v nich zmiňovanými: např. v pasáži označené jako „gramatika znakových jazyků“ je mj. zařazena informace o vizuálně-motorické povaze znakových jazyků, o základní jednotce lexikální roviny nebo o fonetice a fonologii (s. 27-28). Z poznámky o výskytu chyb v řeči v americkém znakovém jazyce, které jsou srovnatelné s typy chyb mluvčích angličtiny (Akmaljianem et al., 2001, s. 420-421), nelze podle mého názoru vyvodit obecný závěr, že „znakové jazyky jsou srovnatelné s mluvenými jazyky. Autoři uvádí, že tento fakt dokládá i následující jev týkající se produkce jazyka, který se vyskytuje jak v mluvených, tak ve znakových jazycích“ (s. 20), a tedy nepovažují za vhodné zařazení do bloku „Srovnatelnost mluvených a znakových jazyků“. Osobně bych pokládala za účelnější důsledněji zaznamenávat u parafrázovaných nebo citovaných informací kontexty, v nichž se objevují, a např. u Yula převzít tematické členění z originálu.

O ne zcela dobré orientaci v problematice lingvistiky znakových jazyků, na niž myslím ukazují už některé výše uvedené poznámky, svědčí i některé nepřesné parafráze nebo citace (např. v originále, tj. Fromkin – Rodman – Hyams, 2003, s. 373, *doplňovací otázka*, v práci pouze *otázka*, s. 28), v důsledku čehož uváděné formulace samozřejmě neplatí. Z dalších podobných případů lze uvést využití Palkovy trojsložkové definice znaku („znak je něco (a), co zastupuje něco jiného (b) vzhledem ke společné dispozici (c) sdílené mluvčím i adresátem“, 1989, s. 15), z níž zbyla v práci pouze první část „znak je něco, co zastupuje něco

jiného“ (s. 15); parafrázování anglické formulace „as the forms used to represents words“ (Fromkin – Rodman – Hyams, 2003, s. 20) vyjádřením „jako formu k reprezentování významů a gramatických pravidel“ (s. 27); obdobně „If a new term or name is encountered“ (Yule, 1985, s. 161) nelze reprodukovat jako „některá slova mluveného jazyka nemají svůj ekvivalentní znak ve znakovém jazyce“ (s. 38), – a tak dále.

V případě citací (psaných kurzivou a značených uvozovkami) se často objevuje vypouštění a přemisťování částí textu, srov. např.: formulace „ASL is not the same as signed English; that is, it is not a representation of the letters, sounds, words, or syntax of English but is rather a completely separate language“ (Akmajiana et al., 2001, s. 572) je citována v podobě „Americký znakový jazyk je samostatný jazyk a nelze jej považovat za znakovanou angličtinu“ (s. 20), obdobné vynechání např. na s. 12 v citaci z Černého (1998, s. 168). Ne vždy je také jasná hranice mezi parafrází, příp. neoznačenou citací a autorčiným komentářem a u některých bibliografických odkazů jsou zřejmě uváděna chybná čísla stránek – srov. např. zkrslující parafrázi Palkovy definice jazyka, která by podle odkazu v práci měla pocházet ze strany 15, ve skutečnosti je však poskládána i z Palkovy formulace na s. 19.

Cílem práce bylo zaznamenat všechny informace o znakových jazycích, které jsou uváděny v úvodech do studia jazyka/jazykovědy, avšak ne všechny tyto informace jsou v práci skutečně zaznamenány. Například z Čermákova *Jazyka a jazykovědy* chybí zvláštní autorova poznámka o *odezírání znakového jazyka* (např. ve vydání z roku 2001, s. 35), není uvedena definice některých relevantních pojmů jako cherologie nebo znakový jazyk z terminologického slovníčku na konci publikace. Podobně z Yula se necitují relevantní informace, které se uvádějí mimo vlastní kapitolu o znakových jazycích (např. ve vydání z 2010 na s. 5, 6, 16-23, 171). V této souvislosti bych diplomantku poprosila, zda by při obhajobě mohla upřesnit, jak při vyhledávání informací o znakových jazycích konkrétně postupovala.

V souvislosti s tvrzením na s. 22 bych diplomantku požádala, zda by mohla objasnit, jak chápe rozdíl mezi vyjádřeními „znakový jazyk je vizuálně motorický“ a „znakový jazyk je systém manuálně produkovaných vizuálních signálů.“

Mohla by také prosím explicitně vysvětlit, co měla na mysli „povahou informací“ na s. 22 („Kniha [Linguistics: An Introduction to Language and Communication] informuje poměrně rozsáhle o znakových jazycích, stejně jako například knihy *An Introduction to Language* (Fromkin, Rodman) a *The Study of Language* (Yule). Co se týče povahy informací o znakových jazycích, jeví se mi tato kniha v porovnání se zmíněnými anglickými úvody do studia jazyka jako méně přínosná“).

Po formální stránce lze práci charakterizovat jako pečlivou, pravidelněji se objevuje snad pouze chybné umístění tečky před závorku s bibliografickým odkazem nebo před uvozovky v případě citátu. Ojedinelé jsou i drobné nesrovnalosti v bibliografických odkazech (např. v seznamu literatury chybějí některé položky uváděné v poznámkách pod čarou, např. Newport – Meier 1985, Traxler 2000).

Práce Lucie Hozové splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě. S ohledem na výše uvedené ne zcela zanedbatelné připomínky, které se týkají převážně zacházení s odbornou literaturou, na němž je tato bakalářská práce založena, však bohužel nemohu navrhnout klasifikaci lepším stupněm než *dobře*.